

ชื่อโครงการวิจัย: สถาปัตยกรรมศาลเจ้าจีนสะท้อนภาพชาวจีนในสังคมสมัยรัตนโกสินทร์

หัวหน้าโครงการวิจัย: ผศ.ดร.อชิรัชฎ์ ไชยพจน์พานิช

แหล่งเงินทุน: กองทุนวิจัยและสร้างสรรค์ คณะโบราณคดี ปี 2557

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ 1-5 ว่ามีความสัมพันธ์กับรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนในดินแดนจีนอย่างไร และแสดงถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวจีนแต่กลุ่มภาษามากน้อยเพียงไร

จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ 1 - 5 มีการสร้างและอุปถัมภ์โดยชาวจีนเฉพาะกลุ่มภาษา ซึ่งรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พบในศาลเจ้านอกจากจะแสดงรูปแบบที่ปรากฏโดยทั่วไปในสถาปัตยกรรมจีนแล้ว ยังแสดงให้เห็นเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่นของบ้านเกิดของชาวจีนแต่ละกลุ่มภาษาด้วย เช่น ศาลเจ้าของชาวจีนแต้จิ๋วแสดงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมเจาซ่านซึ่งนิยมในบ้านเกิดของชาวแต้จิ๋วในจีน เช่น การใช้หน้าบัน 5 ฐาน ศาลเจ้าของชาวจีนกวางตุ้งแสดงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมกว้างฝูในกวางโจว เช่น กว๊านและสลักอิฐบนสันผนัง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ศาลเจ้าของแต่ละกลุ่มภาษาในกรุงเทพฯ ยังแสดงให้เห็นร่องรอยศาลเจ้านอกเหนือจากศิลปกรรมในบ้านเกิดของผู้อุปถัมภ์ด้วย เช่น ศาลเจ้าไหหลำบางแห่งพบการใช้หลังคาแบบสถาปัตยกรรมหมิ่นหนาน

2. รูปแบบสถาปัตยกรรมที่พบในศาลเจ้าของชาวจีนอพยพทั้ง 5 กลุ่ม สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนอพยพแต่ละกลุ่มมีความพยายามสืบทอดรูปแบบสถาปัตยกรรมจากบ้านเกิดของตนเองซึ่งอาจเนื่องมาจากความคุ้นชินกับสถาปัตยกรรมรูปแบบดังกล่าว หรือมาจากความต้องการรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มตน อย่างไรก็ตาม รูปแบบบางประการสะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนเหล่านี้เปิดรับวัฒนธรรมจากกลุ่มภายนอกด้วยเช่นกันซึ่งสัมพันธ์กับชุมชนจีนอพยพในกรุงเทพฯ ที่มีลักษณะเป็นชุมชนเปิด

Project's name: Chinese Shrines and their Reflection of the Chinese in Society of the Rattanakosin Period

Researcher: Assistant Professor Achirat Chaiyapotpanit (Ph.D.)

This research is aimed to study the architectural styles of Chinese shrines in Bangkok which were established during the reigns of King Rama I and King Rama V. The researcher was curious if those styles were general characteristics of Chinese architecture or special features restricted to the hometowns of those shrines' patrons.

The results of the research can be summarized as follows:

1. Each Chinese shrine of Bangkok has been patronized by the Chinese of a specific dialect group. Some of its styles show the features commonly found in every area of China while some show special features discovered in a specific area. The latter are relevant to the art styles famous in the homelands of the patrons. For example, Taecheow shrines bear art styles reminiscent of Zhao-shan architecture such as gables of five elements. Another example is Cantonese shrine. Its design is prominently derived from Guangfu architectural styles in Guangzhou. However, it is also found that some features of those Chinese shrines show the inspirations from other resources.

2. The selection of art styles for shrines in each Chinese dialect group portrays that the Chinese immigrants tried to use the architectural designs derived from their homelands. This was probably related with the aim of preserving their groups' characteristics. However, some art styles show that those Chinese immigrants were open to the outside influence. The latter reflects the openness of Chinese immigrant communities in Bangkok